

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTATYMO NR. X-493 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-110 2, 10, 11 IR 11¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 2, 41 IR 52 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 6 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
DERINIMO PAŽYMA**

Institucija, pastabų pateikimo data	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies į suinteresuotos institucijos pastabas ir pasiūlymus
Lietuvos savivaldybių asociacija, 2023 m. kovo 1 d. Nr. (15)-SD-146	<p>Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 pakeitimo įstatymo projektui (toliau – Įstatymo pakeitimo projektas).</p> <p>Dėl Įstatymo pakeitimo projekto 1 straipsniu nauja redakcija dėstomo Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo (toliau – Įstatymo projektas) 38 straipsnio 2 dalies.</p> <p>Savivaldybės vienareikšmiškai nepritaria, kad laikino atokvėpio paslauga būtų teikiama nemokamai. Ši paslauga teikiama asmeniui, kuriam nustatyti specialieji poreikiai, kad artimieji galėtų pailsėti. Būtų socialiai neteisinga šią paslaugą išskirti iš kitų ir taikyti išimtis apmokėjime. Ši paslauga teikiama individualiai, tai viena iš brangiausių paslaugų. Manome, paslaugos mokėjimo tvarka neturėtų skirtis nuo kitų analogiškų paslaugų mokėjimo, juolab, kad neįgaliojo specialiesiems poreikiams tenkinti skiriamos tikslinės kompensacijos, kurios turi būti naudojamos neįgalųjų slaugos ir globos poreikiams tenkinti.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Įstatymo projektu laikino atokvėpio paslaugą siūloma teikti nemokamai, siekiant užtikrinti negalią turinčius asmenis prižiūrinčiųjų gerovę, suteikiant jiems galimybę pailsėti nuo priežiūros, šios paslaugos prieinamumą, mažinti finansinę naštą, tenkančią šeimos nariams, šalinti finansines priežastis kreiptis dėl socialinių paslaugų ir jas gauti bei įvertinus tai, kad paslauga bus teikiama terminuotai (iki 720 val. per metus).</p> <p>Siūlomus pakeitimus sąlygojo tai, kad vykdant socialinių paslaugų stebėseną šalies savivaldybėse stebimas ribotas socialinių paslaugų prieinamumas negalią turinčių asmenų artimiesiems – trūksta laikino atokvėpio paslaugų, kas neužtikrina artimuosius su negalia prižiūrinčių asmenų teisės pailsėti, jų fizinės ir emocinės sveikatos išsaugojimo (atstatymo) (2021 m. laikino atokvėpio paslaugos teikimo savivaldybėse stebėsenos duomenimis šią paslaugą gavo tik 139 asmenys, 2022 m. – 760 asmenų). Dabartinis laikino atokvėpio reglamentavimas tiek dėl šios paslaugos apibrėžties, vietos socialinių paslaugų sistemoje, priskiriant ją dviem socialinių paslaugų rūšims – socialinės priežiūros ir socialinės globos, tiek dėl riboto teikėjų rato, neapibrėžto finansavimo mechanizmo, nesudaro prielaidų šios socialinės paslaugos plėtrai, finansavimo tvarumui, atitikčiai individualiems asmenų, prižiūrinčių artimuosius su negalia, poreikiams. Paslaugų prieinamumą sąlygoja ir finansinės priežastys.</p>

		Valstybės duomenų agentūros duomenimis žmonių su negalia skurdo rizikos lygis yra beveik dvigubai didesnis už negalios neturinčių žmonių skurdo rizikos vidurkį. Šeimos besirūpindamos pagalbos reikalingu savo šeimos nariu tai patiria nemažai išlaidų, tad siekiant mažinti finansinę naštą šeimai, prisidėti prie šeimos gerovės didinimo, siūloma šią paslaugą teikti nemokamai, jos teikimui iš valstybės biudžeto jau 2023 m. II pusmečiui yra numatyta apie 8,3 mln. Eur.
Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija, 2023 m. vasario 28 d. Nr. 1D-1098	Įstatymo projekto 22 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad valstybės ir savivaldybių biudžetinių ir viešųjų socialinių paslaugų įstaigų <i>vadovų kadencijų skaičius neribojamas</i> . Atkreipiame dėmesį, kad Vidaus reikalų ministerijos parengtuose Lietuvos Respublikos biudžetinių ir viešųjų įstaigų įstatymų pakeitimo projektuose (TAIS reg. Nr. 22-11289(4), Nr. 22-14562(3) vadovų kadencijų ribojimas (t. y. ne daugiau kaip dvi kadencijos) yra numatytas tiek biudžetinių, tiek viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ar savivaldybė, vadovams. Atsižvelgdami į tai ir siekdami vieningos valdysenos biudžetinėse įstaigose ir viešosiose įstaigose, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ar savivaldybė, praktikos, siūlytume šį ribojimą numatyti ir įstatymo 22 straipsnyje.	Neatsižvelgta Įstatymo projekte, teiktame I-ojo derinimo metu, buvo siūloma riboti valstybės ir savivaldybių biudžetinių socialinių paslaugų įstaigų vadovų kadencijų skaičių, tačiau po I-ojo derinimo sulaukta pastabų, atskirų kreipimųsi raštu iš socialinių paslaugų įstaigų vadovus vienijančių asociacijų/profesinių sąjungų dėl socialinių paslaugų įstaigų vadovų kadencijų įvedimo, jų ribojimo tikslingumo. Įvertinus socialinių paslaugų įstaigų vadovus vienijančių asociacijų/profesinių sąjungų pateiktas pastabas, jų argumentus, siūlymus, su minėtomis asociacijomis aptarta ir suderinta, kad Įstatymo projektu numatoma, jog valstybės ir savivaldybių biudžetinių ir viešųjų socialinių paslaugų įstaigų vadovams kadencijos įvedamos, tačiau jų skaičius – neribojamas.
Lietuvos šeimynų asociacija, 2022 m. lapkričio 8 d.	Dėl Įstatymo projekto. Trūksta šeimynos apibrėžimo. Prašytume įstatyme naudojamą šeimynos sąvoką apibrėžti, kaip ir visas kitas, naudojamas įstatyme.	Neatsižvelgta Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, 11 punkte numatyta, kad <...> viename įstatyme apibrėžta sąvoka neturi būti apibrėžiama kituose įstatymuose <...>. Todėl, Įstatymo projekte apibrėžti šeimynos sąvoką netikslinga, kadangi ji jau apibrėžta Lietuvos Respublikos

		šeimynų įstatyme. Be to, Įstatymo projekto 2 straipsnio 27 dalyje nurodoma, kad kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos <...> Lietuvos Respublikos šeimynų įstatyme <...>.
	<p>Dėl Įstatymo projekto.</p> <p>Pasigendame laikino atokvėpio organizavimo tvarkos šeimynose. Jose dirba tie patys asmenys, auginantys vaikus su įv. sunkumo negalėm, nesikeičiantys pamainomis ir tikrai kartais reikalingi laikino atokvėpio paslaugos.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Atokvėpio paslauga šeimynoms reglamentuota Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. A1-28 „Dėl Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“. Pritarus ir patvirtinus Socialinių paslaugų įstatymo pakeitimus, minėtas tvarkos aprašas bus keičiamas, jame planuojama numatyti, kad atsistatymo krizės atveju paslauga šeimynoms bus teikiama pagal poreikį, o ne tik esant galimybėms, kaip yra įtvirtinta šiuo metu galiojančiame tvarkos apraše.</p> <p>Nuo 2023 m. sausio 1 d. įsigaliojusioje Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo redakcijoje nustatyta, kad šeimyna, kurioje globojami daugiau nei 6 vaikai, gali turėti 3 dalyvius. Taip sudaryta galimybė šeimynos dalyviams pailsėti ir užtikrinti globojamo (rūpinamo) vaiko interesus suteikiant jam nepertraukiamą priežiūrą ir atstovaujant jį įvairiose įstaigose. Taip pat šeimyna kaip juridinis asmuo turi teisę samdyti darbuotojus, kurie padėtų šeimynai jos veikloje.</p>
	<p>Dėl Įstatymo projekto.</p> <p>Prašytume patikslinti, kaip išmokami pagalbos pinigai šeimynoms. Įstatyme panaudotas žodis „gali būti mokama pinigine išmoka-pagalbos pinigai“ leidžia savivaldybėms kiekvienai savaip interpretuoti šią dalį. Todėl tikslinga būtų žodį „gali“ keisti į žodį „skiria“.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, socialinių paslaugų teikimo užtikrinimas planuojant ir organizuojant socialines paslaugas, kontroliuojant bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybę, taip pat socialinių paslaugų įstaigų steigimas ir išlaikymas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija, todėl Įstatymo projekte paliekama teisė savivaldybių taryboms nustatyti atvejus, kada gali būti mokami pagalbos pinigai.</p>

	<p>Dėl Įstatymo projekto.</p> <p>Pasigendame straipsnio apie socialinių paslaugų teikimą šeimynose. Prašome įtraukti šeimynų, kaip socialinių paslaugų teikėjų – veiklos ir funkcijų aprašą.</p> <p>Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 10, 11 ir 11¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektui:</p> <p>Įstatyme pasigendame šeimynos dalyvių. Kadangi nuo 2023 m. sausio 1 d. Šeimynoms bus priskirta ir laikinosios globos funkcija, straipsnis aktualus ir mums. Jei vaikas suserga – turime vykti drauge į ligoninę ar sanatoriją, o mūsų darbą šeimynoje su likusiais vaikais turi perimti kitas asmuo. Deja, nėra reglamentuojama jokias įstatymais mūsų buvimas su vaiku įstaigoje. Vaikus šeimynoje auginame šeimos aplinkoje, tad nesinori kreiptis į privačias organizacijas, tokias kaip „niekieno vaikai“, kad slaugytų ir globotų mūsų vaikus, nes jie priklauso šeimynai. Tačiau išvykdami su vaikais jų slugyti, ar pasitelkdami tai daryti kitą, artimais ryšiais su vaiku susijusį asmenį – nukenčiame finansiškai, nes privalome sumokėti už darbą, o vaiko slaugos išmokos negauname. Prašytume į tai atsižvelgti ir sureguliuoti įstatymais. Kadangi šeimynose auga nemažas skaičius vaikų su įv. sutrikimais ir negaliomis, mums aktualiūs visi trys 10 straipsnio pakeitimo punktai.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Šeimynos steigimą, šeimynos teises, pareigas ir atsakomybę, šeimynos valdymą, lėšas ir turtą, taip pat šeimynos reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymas.</p> <p>Socialinių paslaugų teikimą, kai jas teikia socialinių paslaugų įstaigos, reglamentuoja Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas.</p> <p>Neatsižvelgta</p> <p>Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad apdraustasis asmuo – <u>fizinis asmuo</u>, kuris pats moka ir (ar) už jį mokamos arba pagal įstatymus turėjo būti mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.</p> <p>Taigi, pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnį šeimynos dalyviai negali gauti ligos išmokos už globojamą vaiką, kadangi vaiko globėjas yra šeimyna kaip juridinis asmuo, o ne šeimynos dalyvis (fizinis asmuo). Ligos išmoka mokama fiziniams asmenims. Atsižvelgiant į šeimynų pateikiamą argumentą dėl šeimynoje globojamų vaikų priežiūros užtikrinimo, 2022 m. spalio 11 d. yra priimtas Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo pakeitimo įstatymas, kuriuo sudaromos galimybės turėti 3 šeimynos dalyvius, jei yra globojama daugiau kaip 6 vaikus, taip pat šeimynos dalyviu gali būti bet kuris šeimynoje gyvenantis vyresnis nei 21 metų asmuo, taip pat yra padidinamos šeimynų dalyvių pajamos, todėl yra sudarytos sąlygos tinkamai užtikrinti globojamų vaikų nepertraukiamą priežiūrą.</p>
<p>Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, 2023 m. vasario 21 d. Nr. 2-113</p>	<p>Dėl Įstatymo projekto.</p> <p>Siūlytina tikslinti SPI 31 straipsnio 2 dalies formuluotę, maksimaliai trumpinant numatytą 24 mėnesių terminą. Tokiu būdu bus nustatytas laikotarpis (pavyzdžiui, 3 arba 6 mėnesiai), per kuriuos galima būtų užtikrinti reikiamą darbuotojų, dirbančių su vaikais, skaičių bei kitus SPI 30 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytus reikalavimus.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies</p> <p>Tikslinant Įstatymo projekte 31 straipsnio 2 dalį, siūloma 31 straipsnio 3 dalyje nustatyti, kad socialinės globos įstaiga, teikdama socialinę globą iš užsienio valstybės (-ių), kurią (-ias), Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Socialinių paslaugų priežiūros departamentui pateiktais duomenimis, ištiko humanitarinė krizė, atvykusiems</p>

		<p>nelydimiems nepilnamečiams užsieniečiams ar likusiems be tėvų globos vaikams, per 6 mėnesius turi užtikrinti socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamuose socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvuose nustatytus reikalavimus socialinę globą teikiančių darbuotojų struktūrai ir skaičiui.</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra pasirašiusi dvišalį susitarimą su Ukrainos socialinės politikos ministerija, kuriuo yra įsipareigojusi Ukrainos vaikus globoti tokia pat forma, kokia jie buvo globojami Ukrainoje. Taip pat, su vaikais iš globos institucijų atvyksta kartu ir tų institucijų darbuotojai ir yra įdarbinami mūsų vaikų globos namuose, kur teikia paslaugas, bei yra, pagal Ukrainos įstatymus, teisėti vaikų atstovai. Todėl taikyti tas pačias globos formas kaip Lietuvos vaikams negalime (pvz., apgyvendinti pas globėjus), nes Ukrainos atstovai kels klausimus dėl šių veiksmų. Per 24 mėnesius nepasikeitus Ukrainoje karinei situacijai ir esant poreikiui, susitarimas būtų peržiūrimas.</p>
	<p>Dėl Įstatymo projekto.</p> <p>Įstatymo projekto rengėjai aiškinamajame rašte nurodė, kad poreikį kurti (reglamentuoti) naują nuolatinio globotojo institutą lėmė „neišplėtos alternatyvios vaiko globos (rūpybos) formos, nepakankamai užtikrinančios geriausių likusio be tėvų globos vaiko, socialinę riziką patiriančio vaiko interesus, kad šie vaikai augtų šeimai artimoje aplinkoje“, taip pat aplinkybė „jog nuolatinę globą (rūpybą) šeimoje mažiausiai gali patirti tokios grupės vaikų: brolių ir seserų grupė (3+); vaikai nuo 10 m. amžiaus; nepilnamečiai tėvas / motina drauge su vaiku; vaikai, turintys nesėkmingos globos patirties (globėjo nušalinimas ir atleidimas); vaikai, turintys nesėkmingos įvaikinimo patirties (tėvų valdžios apribojimas tėviams); vaikai, turintys sunkiai išgydomų ir nepagydomų raidos ir (ar) psichikos sutrikimų, įvairių negalių; vaikai, piktnaudžiaujantys psichotropinėmis medžiagomis arba turintys priklausomybių; vaikai, turintys funkcionavimo</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies</p> <p>Vadovaujantis šiuo metu galiojančiais teisės aktais globėjams (rūpintojams), kurie vykdo veiklą be tarpusavio sutarties pasirašymo taip pat yra palikta galimybė nusišalinti nuo savo pareigų. Atitinkamai imperatyviai nustatyti draudimą nuolatiniams globotojams nutraukti paslaugų sutartį su vaiko globėju – globos centru, siekiant užtikrinti vaiko globos vietos pastovumo principą nėra teisiškai teisinga. Taip pat pažymėtina, kad gali būti atvejų, kai vaiko globos vietos pastovumo principo užtikrinimas neatlieps geriausių vaiko poreikių, kadangi kartais gyvenime įvyksta skirtingos situacijos ir kyla įvairių iššūkių ir patirčių globojant (rūpinant) ar prižiūrint vaiką šeimoje.</p> <p>Atliepiant poreikį, kiek tai yra įmanoma užtikrinti vaiko globos vietos pastovumo principą, keičiame posistatyminį globos centro tvarkos teisės aktą, kur reglamentuosime teikiamą pagalbą ir paslaugas nuolatiniams globotojams, užtikrinant nuolatinį ryšio palaikymą su globos centru</p>

	<p>sunkumų (neadaptyvus elgesys, socialinis nusišalinimas, prisitaikymo mokykloje sunkumai ir mokyklos nelankymas, polinkis į savižudybę ir kt.).“</p> <p>Neginčijant iniciatyvų plėtoti alternatyvias vaiko globos (rūpybos) formas, tobulinti vaiko globos (rūpybos), vaiko priežiūros sistemas poreikio, pakartotinai pateikiamos abejonės dėl siūlomo reglamentavimo atitikimo keliamiems tikslams ir laukiamiems pokyčiams. Pažymėtina, kad nurodytų grupių vaikams paslaugos kokybė, suaugusiojo laiko poreikis ir kt. reikalingi ir laikinosios globos atvejais (t.y. nurodytus požymius turinčių vaikų interesus ir teisę augti šeimos aplinkoje turi būti užtikrinta nepriklausomai nuo globos formos).</p> <p>Ypatingas dėmesys atkreiptinas į tai, kad nuolatinis globotojas bus asmuo, teikiantis vaiko priežiūros paslaugas, ir gali bet kuriuo momentu nutraukti paslaugų sutartį su vaiko globėju – globos centru. Todėl išlieka labai didelė tikimybė, kad nebus išlaikytas Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 18 punkte nustatytas vaiko globos vietos pastovumo principas, o tai, tikėtina turės neigiamą poveikį vaikui, jau turinčiam nesėkmingą globos ar įvaikinimo patirtį (globėjo/rūpintojo atleidimas ar nušalinimas nuo pareigų, tėvų valdžios ribojimas įtėviams), nesudarys prielaidų kurti pasitikėjimo santykio su globėju (prižiūrinčiu asmeniu).</p>	<p>specialistais, individualių vaiko, nuolatinio globotojo ir kartu gyvenančių asmenų poreikių vertinimą ir jų peržiūrą, privalomas supervizijas ir kt. Neginčijant, kad kokybiškesnių paslaugų reikia ir laikinosios globos atvejais papildomai peržiūrimo budinčio globotojo instituto reglamentavimą. Pažymėtina, kad iš mūsų pozicijos, matome, kad, kai vaikas bus prižiūrimas pas nuolatinį globotoją, globos centras kaip tik bus labiau suinteresuotas suteikti kokybiškas, palaikančias ir patiprinančias paslaugas, kadangi pats globos centras ir bus teisėtas vaiko atstovas. Tuo tarpu šiai dienai suprantame, kad, jei bus pritarta ir priimti Socialinių paslaugų įstatymo pakeitimai, nuolatinį globotojų neatsiras iš karto daug ir neprognozuojame, kad turėsime jų perteklių, todėl vėl gi globos centrui lieka labai svarbi pareiga užtikrinti vaiko globos vietos pastovumo principą nes kitaip gali tekti ieškoti, kur apgyvendinti vaiką. Taip pat akcentuojame, kad globos centre dirbantys specialistai nuolat kelia savo profesinę kompetenciją tam, kad teikiamos paslaugos kuo labiau atliktų individualius tiek vaiko, tiek globėjo (rūpintojo), budinčių globotojų ir įtėvių poreikius. Taip pat paminėtina, kad buvo atliktas Globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, įtėvių ir bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programos (GIMK programa) efektyvumo tyrimas. Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus ir pateiktas rekomendacijas bei vertinant Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus, buvo sudaryta darbo grupė įtraukiant GIMK ekspertus ir mokslininkus, kurie koreguos GIMK programą. Pagrindiniai uždaviniai – prailginti pagrindinę mokymų dalį iki 10 susitikimų, specializuotą dalį papildyti dėl Įstatymo projekte siūlomų išskirti grupių, kurias galės prižiūrėti nuolatinis globotojas, bei apskritai peržiūrėti programą ir ją atnaujinti. Taip siekiame stiprinti globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, nuolatinį globotojų, šeimynų paruošimą globai ir priežiūrai, siekiant laiku, t. y. jau mokymų metu įvertinti galimas rizikas bei pačioms tikslinėms grupėms sukurti daugiau erdvės ir pagalbos apsisprendžiant dėl globos</p>
--	---	---

		ir priežiūros, tuo pačiu siekiant užkirsti kelią globų ir priežiūrų „lūžimams“, t. y. būtent siekiant užtikrinti vaiko globos vietos pastovumo principą.
--	--	--